

Институт за политичке студије / Institute for Political Studies
Добрињска 11, 4. спрат / Dobrinjska 11, 4th floor
11000 Beograd / 11000 Belgrade Srbija / Serbia

**НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА:
ПЕРСПЕКТИВЕ ПОЛИТИЧКИХ
НАУКА У САВРЕМЕНОМ
ДРУШТВУ III**

**SCIENTIFIC CONFERENCE:
PERSPECTIVES OF POLITICAL
SCIENCES IN CONTEMPORARY
SOCIETY III**

**Књига сажетака
Abstracts**

Београд, 05-06. децембар 2024. /
Belgrade, 05-06 December 2024.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА:
ПЕРСПЕКТИВЕ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА У
САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ III

SCIENTIFIC CONFERENCE:
PERSPECTIVES OF POLITICAL SCIENCES IN
CONTEMPORARY SOCIETY III

Уредници:

Милица Стојчић, Саво Симић

Издавач:

Институт за политичке студије, Београд

За издавача:

др Миша Стојадиновић

Програмски одбор:

др Миша Стојадиновић, др Момчило Суботић,
проф. др Синиша Атлагић, др Срђан Кораћ,
др Јелена Тодоровић Лазић, проф. др Вера Арежина,
проф. др Душан Вучићевић, др Петар Матић,
др Драган Траиловић, др Никола Младеновић,
доц. др Лидија Мирков, доц. др Марко Тмушић

Организациони одбор:

Милица Стојчић, Саво Симић,
Андреа Матијевић, Ненад Спасојевић

Рецензенти:

др Миша Стојадиновић, др Марија Ђорић, др Петар Матић

Прелом и штампа

Донат граф, Београд

Тираж:

50 примерака

Београд, 2024.

**КЊИГА САЖЕТАКА
ABSTRACTS**

**НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА:
ПЕРСПЕКТИВЕ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ III**

САДРЖАЈ

- Милица Стојчић, Саво Симић*
РЕАЛИЗАМ КАО ПРЕПРЕКА У ПОСТИЗАЊУ
ТРАЈНОГ МИРА: СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА СУКОБА
РУСИЈА-УКРАЈИНА И ИЗРАЕЛ-ПАЛЕСТИНА.....7
- Александар Божићевић*
QUAD КАО МЕХАНИЗАМ УРАВНОТЕЖАВАЊА
НР КИНЕ У ИНДО-ПАЦИФИКУ – СТУДИЈА
СЛУЧАЈА ИНДИЈЕ.....8
- Даница Лазовић*
ПОЛИТИЧКИ ОДНОСИ СРБИЈЕ И БОСНЕ
И ХЕРЦЕГОВИНЕ НАКОН УСВАЈАЊА
ДЕКЛАРАЦИЈЕ О ЗАШТИТИ НАЦИОНАЛНИХ
И ПОЛИТИЧКИХ ПРАВА И ЗАЈЕДНИЧКОЈ
БУДУЋНОСТИ СРПСКОГ НАРОДА.....10
- Ђорђе Радовановић, Иван Башчаревић*
ВУЧИТРСНА ГОЉБУЉА: МОДЕЛ „ТИХОГ
ЕТНИЧКОГ ЧИШЋЕЊА” СРБА СА КОСОВА И
МЕТОХИЈЕ У ПЕРИОДУ „ПОМИРЕЊА”.....11
- Иван Матић*
КОНТРАКТУАЛИЗАМ, КОНТРАКТАРИЈАНИЗАМ
И ИЗАЗОВИ ТЕОРИЈЕ ДРУШТВЕНОГ УГОВОРА
У САВРЕМЕНОЈ ФИЛОЗОФИЈИ.....13

<i>Ивана Дуњић</i>	ДИПЛОМАТСКО ПРЕДВОЂЕЊЕ ИЛИ ТЕХНОЛОШКО ЗАОСТАЈАЊЕ: ИЗБОР ГРУПЕ Г7 У МУЛТИЛАТЕРАЛНИМ ПРЕГОВОРИМА О ГЛОБАЛНОМ ДИГИТАЛНОМ ДОГОВОРУ.....	14
<i>Ивона Лескур</i>	ОД ДИГИТАЛНЕ СУВЕРЕНОСТИ ДО ДИГИТАЛНОГ КОЛОНИЈАЛИЗМА: ГЕОПОЛИТИКА ИНТЕРНЕТА У МУЛТИПОЛАРНОМ СВЕТСКОМ ПОРЕТКУ.....	15
<i>Игор Миросављевић</i>	СТАРЕ И НОВЕ СПОЉНОПОЛИТИЧКЕ ПРЕПРЕКЕ ЕВРО(АТЛАНТСКОЈ) ИНТЕГРАЦИЈИ СЕВЕРНЕ МАКЕДОНИЈЕ – БИЛАТЕРАЛНИ СПОРОВИ СА ГРЧКОМ И БУГАРСКОМ У КОМПАРАТИВНОЈ ПЕРСПЕКТИВИ.....	17
<i>Лазар Стојановић, Јана Марковић</i>	МОЋ И ТЕОРИЈА РЕАЛИЗМА У МЕЂУНАРОДНИМ ОДНОСИМА НАКОН ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА.....	18
<i>Лука Петровић</i>	ИНИЦИЈАТИВА „ОТВОРЕНИ БАЛКАН” И ЊЕН УТИЦАЈ НА ЕКОНОМСКЕ И ПОЛИТИЧКЕ ОДНОСЕ ДРЖАВА НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ.....	20
<i>Марија Докић</i>	ИСТОРИЈА КАО АУТОХТОНА СИЛА ПОЛИТИЧКЕ СТВАРНОСТИ: КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ХЕГЕЛОВЕ И КНЕЖЕВИЋЕВЕ ИДЕЈЕ.....	21
<i>Милица Илић</i>	ИНКРИМИНАЦИЈА ЕКОЦИДА У ПРАВУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И ПОТЕНЦИЈАЛНИ УТИЦАЈ НА ПРАВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	22

<i>Миљан Васић</i>	ШТА ЈЕ ЕПИСТЕМИЧКО У ЕПИСТЕМИЧКОЈ ДЕМОКРАТИЈИ?.....	23
<i>Невена Јовановић</i>	СТРАТЕГИЈА УОКВИРАВАЊА ПРЕДСЕДНИЧКИХ ИЗБОРА У СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА 2024. ГОДИНЕ У ГОВОРИМА И ДЕБАТАМА ПРЕДСЕДНИЧКИХ КАНДИДАТА.....	25
<i>Невена Нешић</i>	ЈАВНА УПРАВА И ПРИВАТИЗАЦИЈА УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ НАКОН УСВАЈАЊА ЗАКОНА О СОЦИЈАЛНОЈ ЗАШТИТИ 2011. ГОДИНЕ.....	26
<i>Немања Пурић</i>	НОВИ ПЛАН РАСТА ЗА ЗАПАДНИ БАЛКАН – ПОДСТИЦАЈ ПРОШИРЕЊУ ИЛИ НОВА НЕУСПЕЛА РЕФОРМА?.....	27
<i>Ненад Спасојевић, Андреа Матијевић</i>	ИНВЕСТИЦИЈЕ ДРЖАВА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА У ДОМЕНУ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА: КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА.....	29
<i>Никола Илић</i>	ПРЕИСПИТИВАЊЕ ПОЈМА ПОПУЛИЗМА У ПОЛИТИЧКОЈ ТЕОРИЈИ – ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ КРИТИКА ЗА АУТОРИТАРНОСТ, АНТИПЛУРАЛИЗАМ И НЕДЕМОКРАТИЧНОСТ КРОЗ ДИСКУРЗИВНО-ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП....	30
<i>Никола Туцаков</i>	ДИСКУРС И ПРАКСА У СПОЉНОЈ ПОЛИТИЦИ ЕУ: ПОЗИЦИОНИРАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ НАКОН ИЗБИЈАЊА СЕДМООКТОБАРСКОГ РАТА.....	31

Растко Ломпар

СВЕТА ХАЈКА ИЛИ БОРБА СА ВЕТРЕЊАЧАМА?
ПРИЛОГ ТЕОРИЈСКОМ ОДРЕЂЕЊУ ПОЈМА
АНТИКОМУНИЗАМ..... 33

Слободан Радојевић, Вукојица Живановић

УЛОГА НАТО САВЕЗА У САВРЕМЕНИМ
МЕЂУНАРОДНИМ ОДНОСИМА: ШИРЕЊЕ
КА СТАРОМ/НОВОМ ПРОТИВНИКУ.....34

Стефан Анђелковић

ЗНАЧАЈ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У
ПОЛИТИЧКОЈ ФИЛОЗОФИЈИ
ДОБРИЦЕ ЋОСИЋА.....35

УДК 327(470:477)''20''
327(5-15)''20''

Милица Стојчић*

Институт за политичке студије, Београд

Саво Симић**

Институт за политичке студије, Београд

РЕАЛИЗАМ КАО ПРЕПРЕКА У ПОСТИЗАЊУ ТРАЈНОГ МИРА: СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА СУКОБА РУСИЈА- УКРАЈИНА И ИЗРАЕЛ-ПАЛЕСТИНА***

Овим радом аутори анализирају утицај реализма у онемогућавању мирног решавања војних сукоба на две студије случаја – два највећа политичка, друштвена и економска изазова међународне заједнице у савременом свету. Сукоб Русије и Украјине започет крајем фебруара 2022. године и сукоб Израела и Палестине од октобра 2023. године, указују да они баштине различиту историјску, културолошку, религијску и политичку позадину. Оно по чему су две студије сличне јесте немогућност мирног решавања војних сукоба политичким средствима. Дипломатски преговори и постизање трајних споразума, превасходно су онемогућени недостатком адекватне имплементације постојећих споразума и/или изостанком намере да се постигну нови споразуми који би окончали сукобе и успоставили мир између зараћених страна. Реализам представља изазов стремљењима ка постизању политичких решења јер се води прагматичним приступом у којем национални интерес има приоритет. Тиме се успоставља игра нулте суме у којој се уступци једне стране перципирају победом друге. Једна од последица такве политике је неретко обавезивање страна на споразуме чије одредбе *a priori*

* Имејл адреса: milica.topalovic@ips.ac.rs; ORCID: 0000-0002-6088-9388.

** Имејл адреса: savo.simic@ips.ac.rs; ORCID: 0000-0002-3169-0484.

*** Овај чланак је настао као резултат научноистраживачког рада у оквиру Института за политичке студије који финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација.

немају намеру да спроведу. Дијалог користе како би се међународној јавности представиле као конструктивне стране, односно са намером да избегну евентуалне последице несарадње. Циљ рада огледа се у доказивању тезе да политичке науке у међународним односима нуде компромисна решења које стране у спору сходно максимизацији националних интереса немају намеру да прихвате. Методолошки, аутори користе методе анализе садржаја и анализе дискурса како би доказали постављену хипотезу.

Кључне речи: Реализам, Украјина, Русија, Израел, Палестина, споразуми, војни сукоби.

УДК 327(510:540)

*Александар Богићевић**

*Институт за стратегијска истраживања,
Универзитет одбране, Београд*

QUAD КАО МЕХАНИЗАМ УРАВНОТЕЖАВАЊА НР КИНЕ У ИНДО-ПАЦИФИКУ – СТУДИЈА СЛУЧАЈА ИНДИЈЕ

Као једна од држава које у расту моћи НР Кине у Азији виде надолazeћу претњу, Индија представља силу у успону и кључног актера у акваторију Индијског океана. Иако врло неповерљива према Пекингу, Индија је, у складу са својом спољнополитичком традицијом, одбијала укључивање у различите видове мултилатералне сарадње који би се могли перципирати као војни савези или њихови зачеци. Међутим, инцидент у Бутану 2017. године и окршај на Сино-индијској граници 2020. године указали су Делхију на потребу за прилагођавањем постојећих спољнополитичких принципа новој реалности. Индија је, услед значајне асиметрије у моћи која постоји

* Имејл адреса: aleksandar.bogicevic@mod.gov.rs; ORCID: /.

у корист Кине, одлучила да подржи стварање Четвоространог безбедносног дијалога (QUAD), заједно са САД, Аустралијом и Јапаном новембра 2017. године. Циљ овог рада јесте објашњавање еволуције индијске политике према Кини у периоду након 2017. године кроз призму неореалистичке теорије, прецизније концепта спољног уравнотежавања (*external balancing*). Аутор кроз примере инцидената, са посебним акцентом на догађајима на Докламу 2017. године и Галвану 2020. године као кључним, објашњава поступно заостравање индијског држања према Пекингу манифестованог кроз продубљивање сарадње у оквиру QUAD. Такође, рад ће покушати да пружи предвиђање будуће улоге QUAD на простору Индо-Пацифика у настојањима да се уравни тежи претња коју Кина представља за друге учеснике овог вида сарадње. Главни изазов његовог будућег развоја лежи у перманентном неповерењу Индије према Сједињеним Америчким Државама и мултилатералним безбедносним аранжманима који би од Делхија захтевали одређено обавезивање. Ипак, агресивно држање Кине у пограничном појасу или њено веће присуство у Индијском океану могли би довести до даље еволуције индијске спољне политике.

Кључне речи: Индија, Кина, QUAD, Индо-Пафицик, спољно уравни тежавање.

Даница Лазовић*

Институт друштвених наука, Београд

ПОЛИТИЧКИ ОДНОСИ СРБИЈЕ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ НАКОН УСВАЈАЊА ДЕКЛАРАЦИЈЕ О ЗАШТИТИ НАЦИОНАЛНИХ И ПОЛИТИЧКИХ ПРАВА И ЗАЈЕДНИЧКОЈ БУДУЋНОСТИ СРПСКОГ НАРОДА

Комплексност политичких односа Републике Србије и Босне и Херцеговине постаје израженија у временима кризе и потреса у међународним односима и међународном поретку. Уз подршку дела међународне заједнице дошло је до активирања спорних питања из прошлости, што је резултирало усвајањем Резолуције о Сребреници при Генералној Скупштини Уједињених нација. Враћање тема из прошлости на дневни ред пробудило је потиснуте антагонизме, постављајући их у сам врх политичких агенди и дискурса обе стране. Реакција Републике Србије уследила је кроз одржавање првог Свесрпског сабора у Београду, на коме је јуна 2024. године усвојена Декларација о заштити националних и политичких права и заједничкој будућности српског народа. Значајан део садржаја Декларације односи се на Босну и Херцеговину, кроз промоцију продубљивања различитих видова сарадње са Републиком Српском. Аутор заснива истраживање на претпоставци да Декларација представља оквир за вишедимензионалну хармонизацију односа између Републике Србије и Републике Српске, те да у дугорочној перспективи спровођење одредби Декларације може довести до *de facto* независности овог ентитета. Циљ аутора је да одговори на истраживачко питање: „Да ли Декларација подрива дејтонски поредак БиХ или представља основ за операционализацију Дејтонским споразумом предвиђене могућности развитка посебних паралелних односа између Републике Србије и Републике Српске?” Налази

* Имејл адреса: dlazovic@idn.org.rs; ORCID: 0009-0006-4211-3048.

истраживања указују на то да усложњавање међународних односа, за Републику Србију која се налази на изазовном геополитичком простору, сужава простор за отворено деловање у циљу остваривања спољнополитичких интереса. Због тога, усвојену Декларацију треба анализирати на више нивоа, зарад правилног доношења закључака о прокламованим и стварним циљевима. Истраживање је спроведено уз помоћ метода анализе дискурса и анализе садржаја.

Кључне речи: Република Србија, Босна и Херцеговина, Свесрпски сабор, Декларација, Дејтонски мировни споразум, политички односи, криза.

УДК 323.12(=163.41)(497.115)

Ђорђе Радовановић*

Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Иван Башчаревић**

Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

ВУЧИТРСНА ГОЈБУЉА: МОДЕЛ „ТИХОГ ЕТНИЧКОГ ЧИШЋЕЊА” СРБА СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У ПЕРИОДУ „ПОМИРЕЊА”***

На примеру енклаве Гојбуља описује се шира слика обесправљености српске заједнице на Косову и Метохији. Најпре приказујемо историјат српско-албанских односа у вучитрнској области стављајући акценат на значај српске средњовековне државе на простору Космета, након чега следи анализа међуетничких

* Имејл адреса: djordje.radovanovic@pr.ac.rs; ORCID: 0000-0002-8266-4219.

** Имејл адреса: ivan.bascarevic@pr.ac.rs; ORCID: 0009-0006-8869-5135.

*** Ово истраживање подржало је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (Уговор бр. 451-03-47/2023-01/200184).

односа у савремености, у периоду када су историјски сукоби коначно добили шансу за помирењем. Примарни циљ истраживања односи се на утврђивање социјално правног статуса српске заједнице на Косову и Метохији уопште, односно дефинисање проблема са којима се сусрећу становници села Гојбуље, у постконфликтном амбијенту на Косову. Секундарни циљеви испитивања положаја српског народа тичу се дефинисања главних токова, који директно или индиректно утичу на иселјавање Срба из вучитрнског краја, у овом испитивању подведених под шири оквир безбедносних прилика. Водич кроз полуструктурисани дубински интервју (агенда питања) формиран је по моделу четворостепене скале у којој су испитаници могли да опишу међуетничке односе с обзиром на то да је присуство албанске заједнице од почетка дијалога постало видно, имајући на уму међуетничку институционалну интеграцију на свим нивоима, те се упитник односио на дескрипцију свакодневног живота, безбедносних питања, правне и институционалне регулативе. Материјал добијен полуструктурисаним дубинским интервјуом потврђује основну претпоставку истраживања да „преговори о помирењу” нису допринели нормализацији односа, већ се насиље над Србима спроводи и након њихове интеграције у косовски систем, при чему се репрезентује модел ‘тихог етничког чишћења’ српског народа под арбитражом западног дела Међународне заједнице и Европске уније.

Кључне речи: Вучитрнска Гојбуља, Косово и Метохија, „Косово”, Бриселски споразум, „тихо етничко чишћење” Срба.

*Иван Матић**

Институт за политичке студије, Београд

КОНТРАКТУАЛИЗАМ, КОНТРАКТАРИЈАНИЗАМ И ИЗАЗОВИ ТЕОРИЈЕ ДРУШТВЕНОГ УГОВОРА У САВРЕМЕНОЈ ФИЛОЗОФИЈИ

Тема овог рада и излагања ће бити изазови теорије друштвеног уговора у савременој филозофији политике. У првом делу рада ће бити размотрен контрактуализам, то јест, рана модерна теорија друштвеног уговора чији су главни представници Хобс, Лок и Русо, са посебним освртом на оквири тадашњег антрополошког знања који су њихове основне претпоставке чинили смисленим. Срж ових теорија се заснивала на открићу да држава није постојала одувек, те на претпоставци да је њен настанак утемељен на међуљудској сагласности и преносу изворних природних права. У другом делу рада ћемо прегледати нека од основних антрополошких открића која су „затворила” многа питања које су контрактуалисти поставили, али и отворила нове области у којима филозофија може остварити допринос. Овде се најпре истиче повезивање етнолошког познавања народа који живе у родовско-племенским заједницама са раним историјама древних народа попут старих Грка и Римљана. У трећем делу ћемо се посветити анализи контрактаријанизма, односно савремене теорије друштвеног уговора, чији главни аутори, Ролс и Нозик, праве отклон од изворног домена ове теорије и окрећу се спекулативним питањима. Ови теоретичари напуштају питање настанка државе и уместо тога анализирају хипотетичке сценарије који оправдавају или, пак, доводе у питање актуелну расподелу добара. Напоследку ћемо размотрити како се савремени теоретичари друштвеног уговора могу надовезати на открића других друштвених наука у покушају да одговоре на питање узрока и тока настанка државе.

Кључне речи: контрактуализам, контрактаријанизам, Хобс, Лок, Русо, Ролс, Нозик.

* Имејл адреса: ivan090790@gmail.com; ORCID: 0009-0004-9600-7078.

*Ивана Дуњић**

Институт за међународну политику и привреду, Београд

ДИПЛОМАТСКО ПРЕДВОЂЕЊЕ ИЛИ ТЕХНОЛОШКО ЗАОСТАЈАЊЕ: ИЗБОР ГРУПЕ Г7 У МУЛТИЛАТЕРАЛНИМ ПРЕГОВОРИМА О ГЛОБАЛНОМ ДИГИТАЛНОМ ДОГОВОРУ

Глобалне разлике у дигитализацији, иновацијама и доступности података праћене истовременим надметањем држава, регионалних интеграција, компанија и епистемичких заједница да предводе у све три области и да постојеће разлике отклањају представља дипломатску дилему Групе седам (Г7) и Европске уније као њене „невидљиве учеснице”. Поларизација у дигиталном простору је, изменивши почетни „дух” интернета као отворене мреже, довела до злоупотреба, претварања интернета у оружје и „цепања” мреже (*splinternet*). Поред деловања појединих држава као „напредних истрајних и претећих актера”, попут Русије и Кине, и доктринарних разлика између Сједињених Америчких Држава, Уједињеног Краљевства и ЕУ, поларизација је постајала све очитија. У циљу њеног отклањања и јачања дигиталне сарадње, Уједињене нације предузеле су акције у правцу обнове циљева отворене, слободне, укључиве и безбедне дигиталне будућности покретањем процеса усвајања Глобалног дигиталног договора. Истраживање се бави утврђивањем да ли су државе Г7, као предводници у дигиталној револуцији, успеле да међусобно ускладе различите позиције о узајамно некомпетитивном деловању у оквиру мултилатералних преговора о Глобалном дигиталном договору у УН? Претпоставља се да су се доктринарно и стратешки развијене дигиталне дипломатије држава учесница Г7 одржавале и у преговарачким полазиштима омогућивши посредно усклађивање значајних разлика међу њима. Процес ће бити описан и компаративно анализиран с циљем

* Имејл адреса: ivana.dunjic@diplomacy.bg.ac.rs; ORCID: 0000-0002-3966-2234.

објашњавања крајњег исхода. Уколико се утврди да су државе ускладиле позиције, онда је дигитална дипломатија Г7 отпорна на поларизацију у дигиталном простору. У супротном ће се показати да је поларизација присутна и међу државама истих или сличних вредносних система, што последично може имати утицаја на отежавање спровођења Глобалног дигиталног договора и њиме постављених циљева.

Кључне речи: дипломатија, поларизација, дигитална трансформација, дигитална дипломатија, Група 7, мултилатерални преговори, Глобални дигитални договор.

УДК 005.334:[343.53:004.738.5

*Ивона Лескур**

Институт за европске студије, Београд

ОД ДИГИТАЛНЕ СУВЕРЕНОСТИ ДО ДИГИТАЛНОГ КОЛОНИЈАЛИЗМА: ГЕОПОЛИТИКА ИНТЕРНЕТА У МУЛТИПОЛАРНОМ СВЕТСКОМ ПОРЕТКУ

Овај рад истражује како фрагментација интернета и концепт дигиталне суверености редефинишу суверенитет и односе моћи у савременом међународном поретку. Полазећи од хипотезе да интернет више није глобална, слободна мрежа, већ поприште борби за доминацију и контролу, рад анализира како државе користе дигиталну сувереност као средство за очување или стицање геополитичке предности у контексту глобалне поларизације и актуелних оружаных сукоба. Ове промене, у комбинацији са растућим трендом фрагментације интернета, доприносе стварању нових глобалних хијерархија и продубљивању дигиталне неједнакости и зависности, односно феномена који се све више препознаје

* Имејл адреса: ivonaleskur@gmail.com; ORCID: 0009-0008-9106-5593.

као дигитални колонијализам. Теоријски оквир рада комбинује Волерстинову теорију светског система са Кастелсовом теоријом умреженог друштва, истражујући како дигитална сувереност и фрагментација интернета постају кључни фактори у обликовању новог (дигиталног) светског поретка. У контексту савремених међународних односа, обележених растућом „балканизацијом” интернета и борбом за дигиталну сувереност, разматра се како ови процеси доприносе формирању нових блокова држава и алијанси. Док дигитална сувереност настоји да заштити националне интересе, фрагментирање дигиталног простора потенцијално продубљује постојеће геополитичке тензије, отварајући простор за анализу њихове улоге у интензивирању глобалне поларизације или могућем преласку ка мултиполарном светском поретку. У овим оквирима, појмови попут „дигиталне Гвоздене завесе” и Дигиталног Хладног рата пружају додатни контекст за разумевање динамике међународних односа у информационом добу. Очекује се да ће рад допринети бољем разумевању тога како дигитална сувереност и фрагментација интернета могу обликовати будуће међународне односе и глобалну стабилност, отварајући питања о томе како ће глобална заједница одговорити на изазове дигиталног доба, које све више карактеришу неједнакост и поларизација.

Кључне речи: фрагментација интернета, дигитални колонијализам, дигитална сувереност, мултиполарност, умрежено друштво, светски центар и периферија.

*Игор Миросављевић**

Факултет политичких наука Универзитета у Београду

СТАРЕ И НОВЕ СПОЉНОПОЛИТИЧКЕ ПРЕПРЕКЕ ЕВРО(АТЛАНТСКОЈ) ИНТЕГРАЦИЈИ СЕВЕРНЕ МАКЕДОНИЈЕ – БИЛАТЕРАЛНИ СПОРОВИ СА ГРЧКОМ И БУГАРСКОМ У КОМПАРАТИВНОЈ ПЕРСПЕКТИВИ

Ниједна од држава кандидата са Западног Балкана за чланство у Европској унији није без отворених спорова са суседима. Спорови на (Западном) Балкану се у претходне две деценије углавном решавају билатерално. Ефекти спорова, међутим, често превазилазе билатералне оквире, те су се појављивали и као непосредна препрека међународним интеграцијама. Спорови Северне Македоније са суседима су индикативни примери. Циљ рада је сагледавање и анализа, из компаративне перспективе, спорова Северне Македоније са Грчком и Бугарском, а у контексту њиховог рефлектовања на ЕУ (и НАТО) интеграције, и испитивање сличности и разлика. Северномакедонски случај је свакако специфичан, јер се ни ранији ни актуелни кандидати за чланство нису суочили са тако израженим опструкцијама од стране (суседних) држава чланица ЕУ (и НАТО), које су користиле своју позицију за додатно условљавање кандидата, нарочито у вези са идентитетски осетљивим и политички сложеним питањима из билатералних односа. Из компаративног угла, поред уочених сличности у приступу Грчке и Бугарске, проистичу и закључци о различитостима два спора у контексту евро(атлантских) интеграција Северне Македоније. Уз другачију природу централних питања и неједнак простор за компромисно превазилажење спорова уоквирено у шире стратешке спољнополитичке приоритете, кључна разлика се види у спољним (међународним) приступима решавању спорова и, повезано, суштинској дугорочној „европеизацији”

* Имејл адреса: igormirosavljevic5@gmail.com; ORCID: /.

бугарско-македонског спора, подвођењем специфичних билатералних услова под формално европско окриље. ЕУ је у погледу бугарско-македонског спора *de facto* учинковито подржала становиште државе чланице преносећи по први пут билатерална питања идентитетског карактера на европски ниво, услед чега се примећује опасност стварања негативног преседана са импликацијама на перспективу међусобних и односа држава кандидата са Западног Балкана и њихових европских суседа.

Кључне речи: Северна Македонија, евроатлантске интеграције, билатерални спорови, добросуседски односи, Западни Балкан, Грчка, Бугарска.

УДК 94(100)''19/20''

*Лазар Стојановић**

Институт за европске студије, Београд

*Јана Марковић***

Факултет безбедности Универзитета у Београду

МОЋ И ТЕОРИЈА РЕАЛИЗМА У МЕЂУНАРОДНИМ ОДНОСИМА НАКОН ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Моћ представља веома важну категорију међународних односа, од које умногоме зависи позиција државе у оквиру међународног поретка. Стога, актери су усмерени ка надограђивању и усавршавању димензија и ресурса моћи. Имајући у виду наведени значај, многи теоријски обрасци анализирају аспекте моћи, долазећи до суштински различитих налаза. На том путу реализам, уз супротстављени либерализам, представља најзначајнију теорију, са дугом традицијом.

* * Имејл адреса: lazarfb97@gmail.com; ORCID: 0009-0009-4777-7152.

** * Имејл адреса: jana.markovic@fb.bg.ac.rs. ORCID: 0009-0003-0676-8213.

Преостали обрасци схватања моћи су савремене школе мишљења базиране доминантно на критици реализма или либерализма. Свој пун потенцијал реализам остварује након Другог светског рата, услед неуспеха либералних схватања, када почиње његово златно доба. Рационална окренутост реалистичном погледу је унела новине, које су ишле у корак са хладноратовском епохом. Шта више, реалисти биполарну структуру међународног поретка сматрају најстабилнијом, те је блоковска подела током Хладног рата представљала практичну примену ове теорије. Стога, циљ рада је довођење у везу моћи државе са постулатима теорије реализма, у периоду након Другог светског рата. Истраживање прати историјску генезу ових појмова, указује на кључне консеквенце и модификације, сходно динамичности међународних односа. На пољу теорија моћи то подразумева синтезу разматрања најзначајнијих теоретичара, док конкретизацијом реализма настају синтагме са епитетима класични, офанзивни и дефанзивни. Рад има амбицију да кроз примену квалитативног истраживачког приступа приближи употребу моћи у савременим међународним односима, кроз адекватне примере, који потврђују или оповргавају премисе теорије реализма.

Кључне речи: моћ, сила, теорија реализма, међународни односи, међународни поредак.

*Лука Петровић**

Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

ИНИЦИЈАТИВА „ОТВОРЕНИ БАЛКАН” И ЊЕН УТИЦАЈ НА ЕКОНОМСКЕ И ПОЛИТИЧКЕ ОДНОСЕ ДРЖАВА НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ

Иницијатива „Отворени Балкан” представља регионалну стратегију намењену успостављању економске сарадње држава Западног Балкана. Основни циљ поменуте иницијативе је стварање заједничког привредног подручја, по узору на јединствено тржиште ЕУ. Први кораци у реализацији ове идеје учињени су 2019. године на међудржавном самиту у Новом Саду, када су лидери Србије, Албаније и Северне Македоније потписали приступну декларацију о оснивању иницијативе под именом „Мини Шенген”, да би 2021. године иницијатива променила име у „Отворени Балкан”. Аутор у раду анализира утицај ове иницијативе на односе држава Западног Балкана. Процена поменутог утицаја представља актуелну тему с обзиром да је балкански регион оптерећен хипотеком нерешених историјских сукоба који у битноме отежавају не само економску, већ и културну размену. Стога постављамо питање може ли иницијатива „Отворени Балкан” поред економског утицати и на политичко зближавање балканских народа, смиривање политичких тензија и превазилажење историјских конфликта. Сматрамо да се такав утицај иницијативе може постићи интензивирањем политичке сарадње у циљу придруживања других држава Западног Балкана и промовисањем заједничких економских циљева око којих би се државе на Балкану окупиле. Ако би се у томе успело, иницијатива „Отворени Балкан” могла би представљати прекретницу за превазилажење акутних спорења и нормализацију међудржавних односа. Ради ваљане анализе, у раду се користимо најпре правним методом који се јавља у облику догматског и нормативног. Затим, ту је

* Имејл адреса: lpetrovic@jura.kg.ac.rs; ORCID: 0000-0003-1045-9555.

социолошки метод који нам одговара на нека питања на која не може да одговори правни, јер је он оријентисан на друштвене феномене. Такође користимо и аксиолошки, историјски и компаративни метод

Кључне речи: Отворени Балкан, Западни Балкан, Европска Унија, Берлински Процес, економска сарадња.

УДК 911.3+340.12 Хегел Г. В. Ф.

*Марија Докић**

Институт за политичке студије, Београд

ИСТОРИЈА КАО АУТОХТОНА СИЛА ПОЛИТИЧКЕ СТВАРНОСТИ: КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ХЕГЕЛОВЕ И КНЕЖЕВИЋЕВЕ ИДЕЈЕ

Циљ рада је да уз компаративну анализу дела Божидара Кнежевића Принципи историје и Хегелове Филозофије историје дођемо до кључних одређења историје као покретачке силе космоса и политике, која уједно постаје и једна врста дефинишућег појма који се негира и (само)потврђује кроз време. Да ли је политичка позорница већ унапред (пред)одређена делом духа и циклусом природе, на којој се смењују разне прилике и идејне творевине, као одговор на неминовне кризе? Да ли постоји разлог зашто су одређени изазови ту, и на који начин их историја, сада као дефинишући и кључни одредиви елемент стварности, процесуира? Да ли постоји идејна основа из које историја може да се сагледа као основни духовни елемент целокупне стварности, а који уједно делује као својеврсни независни ентитет, те колико су политичке прилике усаглашени одговор на кризе и колико су у бити (не)одредиве? Зашто Хегелова и Кнежевићева поставка полазе од заокружене, апсолутизоване представе целине стварности, и чему нас могу научити такви увиди,

* Имејл адреса: marija.dokic@ips.ac.rs; ORCID: 0009-0004-4159-9491.

посебно када су у питању дистинктивни изазови данашњице? Ово су само нека од питања којима ће се овај рад бавити, покушаћемо да одговоримо на њих, и притом укажемо на значај разумевања историје политичке стварности из обриса појма целине духовне творевине, те осврта на то колико је целина значајна у разумевању делова. Рад ће помоћи дубљем и свестранијем разумевању и повезивању Хегелове и Кнежевићеве мисли, уједно са освртом на утицај који је Хегелова мисао увелико остварила на савремене политичке теорије.

Кључне речи: историја, нација, Хегел, Божидар Кнежевић, апсолутна идеја.

УДК 349.6(4-672EU)

*Милица Илић**

Институт за европске студије, Београд

ИНКРИМИНАЦИЈА ЕКОЦИДА У ПРАВУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И ПОТЕНЦИЈАЛНИ УТИЦАЈ НА ПРАВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Транснационална природа еколошких кривичних дела претпоставља ангажовање законодавних, управних и правосудних органа, како на националном, тако и на међународном нивоу, у сврху усвајања једног координисаног приступа њиховом санкционисању. У том погледу, Европски парламент је усвојио Директиву о заштити животне средине кроз кривично право (познату и под називом „Нова Директива о еколошким кривичним делима”), која између осталог, предвиђа унапређење правног оквира за борбу против квалификованих еколошких кривичних дела, „која се могу упоредити са екоцидом”. Нова Директива има за циљ да прошири оквире права заштите животне средине у материјалном смислу и да осигура строже и ефикасније санкције за кршење права животне средине.

* Имејл адреса: ilicmilica737@gmail.com; ORCID: /.

Без одговарајуће дефиниције, Директива посредно наводи појам екоцида и тиме ефективно инкриминише овај квалификовани облик кривичног дела. Новим правним решењем се подстиче сарадња на националном и међународном нивоу, укључујући кооперацију између држава чланица и држава изван простора Уније, будући да кривична дела против животне средине често не познају државне границе. Државе чланице су обавезне да у одговарајућем року имплементирају циљеве Директиве у своја национална законодавства. У раду се настоји осветлити појам екоцида као кривичног дела од међународног значаја и домети Директиве у погледу санкционисања кривичних дела против животне средине. У контексту наведених новина у законодавству ЕУ, у раду се разматра и релевантно поглавље преговарачког процеса приступања Србије ЕУ, који се односи на екологију и право заштите животне средине. Напослетку, поставља се и питање утицаја Директиве на законодавство Србије, путем њене евентуалне имплементације у домаће право.

Кључне речи: Право заштите животне средине, кривично право, Директива о еколошким кривичним делима, екоцид, преговори о приступању Републике Србије ЕУ.

УДК 321.7:172

*Миљан Васић**

*Институт за филозофију, Филозофски
факултет Универзитета у Београду*

ШТА ЈЕ ЕПИСТЕМИЧКО У ЕПИСТЕМИЧКОЈ ДЕМОКРАТИЈИ?

Епистемичка демократија, која током последњих деценија постаје доминантан приступ проучавању демократије унутар савремене политичке филозофије, подразумева широк спектар теорија које демократију доводе у везу са питањима истине, знања

* Имејл адреса: miljan.vasic@f.bg.ac.rs; ORCID: 0000-0003-2161-7977.

и формирања веровања. Традиционално, епистемичку демократију можемо одредити као скуп аргумената којима се брани способност „широких маса“ да доносе исправне одлуке, а који своје почетке дугују филозофима просветитељства, пре свега Русоу и Кондорсеу. Унутар савремене епистемичке традиције, можемо уочити четири паралелна тока истраживања: испитивање агрегације судова приликом већинског гласања, испитивање епистемичких својстава јавне делиберације, приступ који се ослања на филозофију прагматизма и приступ заснован на епистемологији врлина. У овом раду ћемо испитати шта је заједничко сваком од ових приступа. У том циљу, епистемичку демократију ћемо довести у везу са два најчешћа вида аргументовања у прилог демократије: процедурализмом и инструментализмом. Према процедурализму, демократија је пожељна јер је сам процес одлучивања у којем у једнакој мери и на слободан начин учествују сви грађани интринсично правичан. Инструментализам подразумева гледиште да је демократија пожељна у односу на недемократско одлучивање јер доводи до повољних исхода, као што су економски раст или испуњавање интереса највећег броја грађана, али и до избегавања неповољних, као што су глад или ратови. Иако највећи број заступника епистемичке демократије истовремено (барем у некој мери) заступа и инструментализам, тврдићемо да се свако инструменталистичко одређење епистемичке демократије суочава са приговором да се не може пружити прецизан критеријум за разликовање исправних од несправних одлука. Насупрот томе, показаћемо да чисто-процедурални епистемички аргументи у прилог демократије не западају у исти проблем, због чега им треба дати предност.

Кључне речи: Демократија, епистемичка демократија, процедурализам, инструментализам, исправност, прагматизам, епистемологија врлина.

*Невена Јовановић**

Факултет политичких наука Универзитета у Београду

СТРАТЕГИЈА УОКВИРАВАЊА ПРЕДСЕДНИЧКИХ ИЗБОРА У СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА 2024. ГОДИНЕ У ГОВОРИМА И ДЕБАТАМА ПРЕДСЕДНИЧКИХ КАНДИДАТА

У овом тексту ауторка се, ослањајући се на теорију уоквиравања или „фрејминг”, бави овогодишњим председничким изборима у САД. Уоквиравање у суштини укључује селекцију и истакнутост одређених елемената. У раду се полази од истраживања Ервинга Гофмана и Роберта Ентмана, стога уоквирити значи одабрати неке аспекте опажајне стварности и учинити их истакнутијим у тексту који се комуницира, и то на такав начин да промовише одређену дефиницију неког проблема, каузално тумачење, моралну процену и/или препоруку решења тог проблема. Тако оквири обично дијагностикују и дефинишу проблеме, доносе моралне процене и предвиђају последице проблема и предлажу решења. Оквири сугеришу шта је спорно, а шта важно код друштвено релевантних догађаја, они скрећу пажњу на одређене аспекте описане стварности, што логично значи да ти кадрови истовремено усмеравају пажњу даље од других аспеката. Говорити људима шта и како да мисле о нечему је начин на који се врши политички утицај у политичким системима без принуде, а један од начина на који политички актери то постижу јесте управо кроз уоквиравање. У првом делу рада биће више речи о теорији уоквиравања. У другом делу даће се преглед контекста ових избора, а затим ће се прећи на анализу говора председничких кандидата на њиховим страначким конвенцијама, већих интервјуа и председничких дебата са циљем да се идентификују главни „оквири”. Главни закључак је да су се

* Имејл адреса: nevena.jovanovic@fpm.bg.ac.rs; ORCID: 0009-0006-8084-9849.

и Камала Харис и Доналд Трамп уоквиравањем служили како би исту ствар – председничке изборе – истичући одређене аспекте, а занемаривши друге, представили на другачији начин, односно у светлу које њима одговара.

Кључне речи: председнички избори 2024. године, Сједињене Америчке Државе, Доналд Трамп, Камала Харис, уоквиравање, Роберт Ентман.

УДК 364(497.11)''2011''

*Невена Нешић**

Институт за српску културу, Приштина – Лепосавић

ЈАВНА УПРАВА И ПРИВАТИЗАЦИЈА УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ НАКОН УСВАЈАЊА ЗАКОНА О СОЦИЈАЛНОЈ ЗАШТИТИ 2011. ГОДИНЕ

Последњих деценија на социјалну политику деловале су реформе јавне управе засноване на процесима рационализације, децентрализације и плурализма у пружању социјалног благостања. У овом раду настојимо да одговоримо на питање како су се реформе одразиле на пружање услуга социјалне заштите у Србији након усвајања Закона о социјалној заштити 2011. године? Главна хипотеза гласи: Реформе јавне управе отвориле су могућност пружања услуга социјалне заштите од стране приватног сектора, али је јавна управа сачувала легитимитет у доношењу правила његовог функционисања. Методом анализе садржаја нормативних аката и мапирања услуга социјалне заштите, можемо констатовати повећање удела приватних пружалаца услуга, нарочито услуга помоћи у кући, личног пратиоца и домског смештаја. Битно је напоменути да постоје ограничења

* Имејл адреса: nevena.n.724@gmail.com; ORCID: 0009-0008-7163-8358.

приватном сектору у сферама где се заштита најугроженијих мора гарантовати од стране државе, попут усвојења, а у областима где је дозвољено да пружа услугу, свака приватна установа мора бити лиценцирана и поштовати заједничке минималне стандарде којима држава гарантује квалитет пружене услуге. Мапирање услуга показује да су програми помоћи у кући и дневни боравци за особе са инвалидитетом јако мало развијени компаративно посматрајући локалне самоуправе, па би приватни сектор могао обезбедити већу доступност услуга. Приватни пружаоци домске неге за старије смањили су предугачке листе чекања у државном сектору, па се услед изазова попут старења становништва, представљају као најадекватнија алтернатива, нудећи потенцијалним корисницима већи избор и квалитет услуга. Међутим, недостатке видимо у томе да су многи од њих добили забрану рада због незадовољења прописаних стандарда, па истичемо неопходност унапређења механизма контроле приватног тржишта у области социјалне заштите и одржавања легитимитета јавне управе.

Кључне речи: јавна управа, приватни сектор, услуге социјалне заштите, минимални стандарди пружених услуга, државна регулација.

УДК 327.7/8(497-15)

*Немања Пурић**

Факултет политичких наука Универзитета у Београду

НОВИ ПЛАН РАСТА ЗА ЗАПАДНИ БАЛКАН – ПОДСТИЦАЈ ПРОШИРЕЊУ ИЛИ НОВА НЕУСПЕЛА РЕФОРМА?

Имајући у виду значај геополитичког тренутка у безбедносној и политичкој архитектури Европе, Европска унија и њене државе чланице препознале су важност нових подстицаја за политику

* Имејл адреса: nemanja.puric@fpn.bg.ac.rs; ORCID: 0009-0000-6783-864X.

проширена. Један од заокрета у приступу Западном Балкану учињен је када је Европска комисија представила „Нови план раста за Западни Балкан” (*New growth plan for the Western Balkans*). Том приликом економској конвергенцији дат је приоритет уз коментар да тренутна динамика односа са Западним Балканом не задовољава очекивања. У основи плана налази се идеја укључивања економија Западног Балкана у јединствено тржиште Европске уније пре самог тренутка приступања, односно остваривања конкретних користи од дуготрајног процеса приступања за саме грађане. Додатно, предвиђа се и нова динамика за убрзавање фундаменталних реформи, односно владавини права. Генеза развоја политике проширења и њених реформи сугерише нам да Нови план раста представља материјализацију идеје фазног приступања, прилагођене институционалној реалности, односно могућностима сарадње са државама кандидатима које пружа правни оквир Уговора из Лисабона. У том контексту, постављају се два важна питања; прво, да ли ће Нови план раста подстаћи динамику приступања Унији у довољној мери да се превазиђе тренутни замор од приступања; и друго, да ли концепт фазног приступања представља удаљавање од чланства промовишући идеју „чланства са умањеним правима” за будућу реформу оснивачког уговора Уније. Рад анализира институционалне аспекте учешћа у јединственом тржишту Уније уз посебан фокус на геополитичке аспекте раздвајања приступа проширења према Западном Балкану и новим кандидатима Источног партнерства. Аутор користи упоредни приступ у анализи потенцијала укључивања свих шест економија Западног Балкана, као приступ новог институционализма у анализи различитих идеја фазног приступања.

Кључне речи: Западни Балкан, Политика проширења, Нови план раста, Јединствено тржиште, регионална сарадња.

УДК 327.7/8(497-15)

Ненад Спасојевић*

Институт за политичке студије, Београд

Андреа Матијевић**

Институт за политичке студије, Београд

ИНВЕСТИЦИЈЕ ДРЖАВА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА У ДОМЕНУ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА: КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА

Овај рад испитује у којој мери државе Западног Балкана улажу у област одрживог развоја, кроз компаративну анализу њихових политика и приступа у постизању економских, друштвених и еколошких циљева. Спровођење одрживог економског развоја захтева синергију економског раста и развоја, праћеног заштитом животне средине. Истраживање обухвата преглед главних инвестиционих стратегија, приоритета и пројеката које су ове државе спровеле у последњих десетак година, узимајући у обзир специфичне националне контексте, институционалне капацитете и међународне обавезе. Рад испитује степен усклађености ових инвестиција са Циљевима одрживог развоја дефинисаним од стране Уједињених нација односно у оквиру Агенде 2030, као и усклађеност са политикама заштите животне средине Европске уније. Кроз дескриптивну анализу података релевантних међународних и националних институција, у раду се врши и поређење обима инвестиција у датом периоду у пројектима повезаним са политикама одрживог развоја. Резултати показују значајне разлике међу државама у погледу обима и фокуса њихових инвестиција, али и одређене заједничке изазове као што су ограничени ресурси, политичка нестабилност и мањак институционалне координације. Рад закључује да, иако постоји напредак, неопходна је дубља интеграција одрживих пракси у националне стратегије како би се постигли дугорочни развојни циљеви. Ефикаснија употреба ресурса и економија засноване

* Имејл адреса: nenad.spasojevic@ips.ac.rs; ORCID: 0000-0002-8677-3834.

** Имејл адреса: andrea.matijevic@ips.ac.rs; ORCID: 0000-0001-8638-7653.

на принципима одрживог развоја креира и развојне шансе за државе Западног Балкана што последично може подстакнути њихов одрживи социо-економски развој.

Кључне речи: Западни Балкан, одрживи развој, инвестиције, Европска унија, заштита животне средине.

УДК 321.7

*Никола Илић**

Факултет политичких наука Универзитета у Београду

ПРЕИСПИТИВАЊЕ ПОЈМА ПОПУЛИЗМА У ПОЛИТИЧКОЈ ТЕОРИЈИ – ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ КРИТИКА ЗА АУТОРИТАРНОСТ, АНТИПЛУРАЛИЗАМ И НЕДЕМОКРАТИЧНОСТ КРОЗ ДИСКУРСИВНО-ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП

У политичкој теорији постоји дебата око тога како појмити популизам, да ли је позитивна или негативна појава, инклузиван или ексклузиван, ауторитаран – коректив или претња за демократију? У одговорима се кристалишу два табора. Један има негативан став према популизму уз придржавање либерално-демократске нормативне концепције демократије. Популизам је антиплуралан, сагледава народ као монолитну целину са задатим „општим интересом” *правог* народа наспрам елита и свих који му не припадају. Такође, нарушава поделу власти, грађанска права, не поштује демократске принципе. По другом гледишту, популизам је неопходан како бисмо имали конституисање демократских субјеката који су у основи сваке демократске промене. Популизам је начин да се достигне једно продубљивање демократије, у складу са радикално демократском концепцијом демократије. У раду ћу испитати

* Имејл адреса: nikolailic262@gmail.com. ORCID: 0009-0004-4546-4201.

теоријске критике и дати одговоре по питању антиплурализма, ауторитарности, демократичности популизма. Навешћу неке од приступа популизму и задржати се на дебати између идеационог приступа, који је најраширенији у изучавању популизма услед своје „минималне дефиниције”, и дискурзивно-теоријског приступа. Покушаћу да докажем да постоје заблуде и грешке у томе како се разуме популизам. Уколико изоставимо нормативна питања, као што чини идеациони приступ који их само прескаче ради лакшег компаративног истраживања, не може адекватно судити о популизму. Тек уколико се на нормативан начин бавимо критикама либералне демократије (и везе представничка демократија – капитализам) и питањем субјективизације народа, можемо разумети критике које популизам носи, као и пројекат левог популизма о оснаживању људи кроз више једнакости слободе, бољим социо-економским условима и политичког статуса за народ, а путем социјалних права, партиципације и редистрибуције.

Кључне речи: популизам, леви популизам, ауторитаризам, идеациони приступ, дискурзивни-теоријски приступ.

УДК 327(4-672EU)

*Никола Туцаков**

Институт за европске студије, Београд

ДИСКУРС И ПРАКСА У СПОЉНОЈ ПОЛИТИЦИ ЕУ: ПОЗИЦИОНИРАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ НАКОН ИЗБИЈАЊА СЕДМООКТОБАРСКОГ РАТА

Рад је усмерен на истраживање везе између званичног дискурса и праксе у спољној политици Европске уније (ЕУ) по питању рата између Израела и Хамаса, почев од седмог октобра

* Имејл адреса: nikola.tucakov@ies.rs; ORCID: 0009-0008-8738-2588.

2023. године (Седмооктобарски рат). Конструктивистички приступ анализи дискурса претпоставља да су званични дискурси произведени на основу одређених модела саморазумевања и делања спољнополитичких актера, али и да су конститутивни за даљи опстанак тих модела и њихову будућу употребу у међународном окружењу. У складу са том конструктивистичком перспективом, као основно истраживачко питање рад поставља: Који су главни дискурзивни елементи у јавним саопштењима Европске уније по питању Седмооктобарског рата и какви су узроци и последице њихове употребе у спољнополитичкој пракси? Основна хипотеза коју овај рад поставља јесте да су ови дискурзивни елементи укоренењени у дуготрајним процесима самоодређења и одређења других актера у спољној политици Европске уније, те да је њиховом анализом могуће створити оквир за разумевање будућег поступања ЕУ у међународној сфери. Анализи је подвргнут дискурс званичних изјава и докумената издата од стране Европске службе за спољне послове. На основу те анализе, добијају се увиди о конструкцији природе самог сукоба и улоге Европске уније и других актера у њему, те о могућим правцима спољнополитичке праксе на основу тих конструкција. Тако се закључује да су претходно коришћени дискурси, попут позивања на смиривање тензија и поштовање људских права, и спољнополитичке одлуке, попут санкција и различитих облика подршке, аналитички темељ за разумевање дискурса коришћеног након избијања рата, те да актуелни дискурс сам игра значајну улогу у концептуализацији могућих спољнополитичких одлука у будућем периоду.

Кључне речи: Заједничка спољна и безбедносна политика, анализа дискурса, Седмооктобарски рат, Израелско-палестински сукоб, европска спољна политика.

*Растко Ломпар**

*Балканолошки институт Српске академије
наука и уметности, Београд*

СВЕТА ХАЈКА ИЛИ БОРБА СА ВЕТРЕЊАЧАМА? ПРИЛОГ ТЕОРИЈСКОМ ОДРЕЂЕЊУ ПОЈМА АНТИКОМУНИЗАМ

Овај рад биће посвећен феномену антикомунизма, његовом приближнијем одређивању, као и указивању на вишезначност и контрадикторност постојећих интерпретација. Реч анти (грчки *άντι*) је један од универзално прихваћених префикса који у постоји у већини индоевропских језика и означава „супротност или непријатељски став према ономе шта значи основна реч”. Најближи синоним на српском језику била би реч против. Самим тиме феномен антикомунизма, који представља предмет овог рада, мора се разумети као противљење комунизму. Овакво објашњење, међутим, отвара више недоумица него што их решава. Наиме, термин комунизам један је од најспоренијих термина у савременој историји. Шта је комунизам? Сходно томе – шта је антикомунизам? Консензус око оба појма изостаје. Самим тиме, током историје под појам антикомунизма сврставани су појединци и покрети најразличитијих усмерења. Да ли је антикомунизам бесмислица, епифеномен, фуснота историје, који је са историјске позорнице нестао рушењем Берлинског зида и суновратом „реалног социјализма”? Истовремено, да ли је антикомунизам важна и хеуристички корисна квалификација? Је ли он идеологија или противстав? У каквом је односу са антисоцијализмом, антмарксизмом и антисовјетизмом, а у каквом са антифашизмом и антитоталитаризмом? Овај рад, ослоњен на релевантну теоријску литературу, ће настојати да пружи одговоре на наведена питања. Такође, понудиће дефиницију антикомунизма која ће омогућити прецизније одређење овог феномена.

Кључне речи: антикомунизам, политичка теорија, комунизам, идеологија, антифашизам.

* Имејл адреса: rastko.lompar@bi.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0003-4345-4857.

УДК 327.51НАТО

*Слободан Радојевић**

Војна академија, Универзитет одбране, Београд

*Вукојица Живановић***

Војна академија, Универзитет одбране, Београд

УЛОГА НАТО САВЕЗА У САВРЕМЕНИМ МЕЂУНАРОДНИМ ОДНОСИМА: ШИРЕЊЕ КА СТАРОМ/ НОВОМ ПРОТИВНИКУ

Политичко-војни савез НАТО је од настанка 1949. године до краја Хладног рата имао јасно дефинисану спољну претњу – СССР. Када је НАТО остао без директног противника на глобалном нивоу, указала се потреба за изменом основног концепта Алијансе. Нестанком СССР и окончањем Хладног рата проузрокована је трансформација НАТО из одбрамбеног у савез у акцији који је нови разлог свог постојања нашао у операцијама које је спроводио деведесетих година у сукобима на просторима бивше СФРЈ и касније у СРЈ. Уследиле су војне интервенције у којима је НАТО ангажовао значајне војне капацитете и изводио различите врсте војних операција. На овај начин НАТО је утицало на промену режима рушењем политичких уређења појединих држава и нову поларизацију међународних односа. Данас смо сведоци да је услед сукоба Русије и Украјине који је додатно поларизовао односе НАТО и Русије, између осталог дошло до новог ширења НАТО. Наиме, Северноатлантски савез се додатно проширио након руског напада на Украјину, пошто су две најновије чланице овог војно-политичког савеза, постале Шведска и Финска, до тада политички неутралне и војно неопређене државе. Из те чињенице проистекло је главно истраживачко питање у којој мери је најновије ширење НАТО савеза утицало на додатну поларизацију у савременим међународним

* Имејл адреса: slobodan.radojevic@va.mod.gov.rs; ORCID: 0000-0001-6071-8151.

** Имејл адреса: zvukojica@yahoo.com; ORCID: 0009-0007-6148-6832.

односима. Главна хипотеза научног рада јесте да је НАТО уласком Шведске и Финске „доскочио” ближе „капијама” Русије и тиме њихове поларизоване односе додатно усложио. У раду аутори применом компаративне анализе закључују да је наступила дубока поларизација између НАТО и Русије. Истраживање проучава и „мери” насталу „дубину” поларизације у савременим међународним односима услед актуелних оружаних сукоба и најновијег ширења НАТО савеза.

Кључне речи: НАТО, међународни односи, поларизација, Шведска, Финска, рат у Украјини.

УДК 32(497.15) + 929 Ћосић Д.

*Стефан Анђелковић**

Институт за српску културу Приштина-Лепосавић

ЗНАЧАЈ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У ПОЛИТИЧКОЈ ФИЛОЗОФИЈИ ДОБРИЦЕ ЋОСИЋА

Косово и Метохија, колевка српске историје и идентитета, заузимају централно место у Ћосићевој политичкој филозофији. Добрица Ћосић је, кроз своја бројна дела, рефлектовао и неретко изражавао значај овог подручја за српски идентитет и историју. У контексту распада Југославије, питања идентитета и територијалног интегритета била су од пресудне важности, те из тог разлога, анализом Ћосићеве политичке филозофије кроз призму Косова и Метохије, можемо разумети обликовање националног идентитета. Циљ овог рада јесте, да применом критичке анализе, дискурзивне и интерпретативне методе, дати одговор на питање: „Које кључне идеје о Косову и Метохији доминирају у политичкој филозофији Добрице Ћосића и како оне обликују његова дела?”. Главне хипотезе које прате

* Имејл адреса: stefan.andjelkovic0123@gmail.com; ORCID: 0009-0001-4659-8808.

овај рад су: 1) Косово и Метохија у политичкој филозофији Добрице Ћосића функционишу као симболи територијалног интегритета и српског идентитета, што се одражава кроз мотивацију за очување националног идентитета; 2) Ћосићева политичка филозофија о Космету наглашава културну и историјску важност за српски народ, јер је то српска светиња, односно централни елемент националне народне митологије; 3) Ћосић користи Косово и Метохију да би критиковао унутрашње и спољне политичке претње држави, све зарад очувања државне суверености; 4) Космет за Ћосићеву политичку филозофију представља визију о националном и етничком јединству, као симболичко место окупљања и борбе за српски народ. Његова политичка филозофија, у основи, служи као подстрек за разматрање сложених политичких одлука и историјских пресека, наглашавајући да и најтежи спорови могу имати дубоке корене у колективном памћењу и идентитету.

Кључне речи: Косово и Метохија, Добрица Ћосић, национални идентитет, национални суверенитет, територијални интегритет, политичка филозофија.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

327(4-12)(048)
316.334.3:33(048)
327::911.3(4)(048)
323(497.115)(048)

НАУЧНА конференција: Перспективеполитичких наука у савременом друштву (3 ; 2024 ; Београд)

Књига сажетака / Научна конференција: Перспективе политичких наука у савременом друштву III, Београд, 05–06. децембар 2024. = Abstracts / Scientific Conference: Perspectives of political sciences in contemporary society III, Belgrade, 05–06. December 2024 ; [уредници Милица Стојчић, Саво Симић]. - Београд : Институт за политичке студије, 2024 Београд : Донат граф). - 36 стр. ; 25 cm

Тираж 50.

ISBN 978-86-7419-402-7

- а) Међународни односи -- Југоисточна Европа -- Апстракти
- б) Политичке науке -- Економски аспект -- Апстракти
- в) Геополитика -- Југоисточна Европа -- Апстракти
- г) Косово и Метохија -- Политичке прилике -- Апстракти

COBISS.SR-ID 153922313